

ПОЯСНЕННЯ СТОРІН І ТРЕТІХ ОСІБ У СПРАВАХ, ЯКІ ВИНΙΚАЮТЬ ЗІ СПІРНИХ АВТОРСЬКО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Олена Штефан,

*старший науковий співробітник НДІ приватного права
і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН
України, кандидат юридичних наук, доцент*

Наукова стаття присвячена розкриттю специфіки такого різновиду доказів, як пояснення сторін і третіх осіб, які беруть участь у справах, що виникають зі спірних авторських правовідносин. Безпосередньо у статті провадиться аналіз цивільного процесуального законодавства, підходів цивільної процесуальної доктрини та судової практики, щодо визначення місця цього різновиду доказів серед інших засобів доказування та форм реалізації в цивільному судочинстві пояснень сторін і третіх осіб. Дослідження цієї проблематики через призму судової практики дозволило сформулювати низку пропозицій щодо вдосконалення положень Цивільного процесуального кодексу України.

Ключові слова: цивільне судочинство, докази, засоби доказування, пояснення сторін, пояснення третіх осіб, захист авторського права

Пізнання судом фактичних обставин справи здійснюється завдяки дослідженню й оцінці доказів. Завдання суду полягає в захисті прав і охоронюваних законом інтересів. Судове доказування є діяльністю суду з встановлення фактичних обставин, а ця діяльність відбувається завдяки поданню доказів, їх дослідженню й оцінці.

Питання засобів доказування та певних їх видів було предметом дослідження таких дореволюційних і російських процесуалістів, як С. Абрамов, К. Анненкова, О. Баулін, А. Боннер, А. Боровиковський, Е. Васьковський, Л. Владіміров, А. Вишінський, Ю. Гамбаров, А. Гойхбарг, А. Гольмстен, В. Гордон, Н. Гредескул, М. Гурвич, П. Гурєєв, П. Демченко, І. Енгельман, Ю. Жуков, О. Іванов, В. Ісаченко, К. Кавелін, Н. Калачев, А. Калпін, А. Клейнман, А. Коваленко, А. Козлов, А. Кони, Е. Кулішер, А. Куніцин, С. Курильов, І. Лапінський, Т. Лілуашвілі, П. Логінов, К. Малишев, М. Михай-

лов, Е. Нефедьев, Ю. Осіпов, С. Пахман, К. Победоносцев, В. Пучінський, І. Резніченко, І. Решетнікова, Н. Розін, Г. Риндзюньський, Т. Сахнова, А. Сергун, В. Сінайський, В. Случевський, Л. Смишляев, В. Спасович, М. Строгович, М. Трешніков, І. Тютрюмов, Ф. Фаткулін, І. Фойницький, М. Фокіна, П. Цитович, Н. Чечіна, Д. Чечот, К. Юдельсон, Т. Яблочков, В. Яркова та ін. Серед українських дослідників питання засобів доказування та певних їх видів досліджували О. Баулін, С. Бичкова, П. Тимченко, С. Фурса, Т. Цюра, М. Штефан та ін.

Пояснення сторін належить до найбільш поширених засобів доказування в цивільному процесі. Як зазначає Д. Луспеник, жоден з доказів не має більшого інформаційного навантаження, ніж пояснення сторін, що, своєю чергою, дозволяє ширше застосовувати цей засіб доказування та більше довіряти цим поясненням і, знявши мотив до перекручування фактів на свою ко-

ристь під загрозою відповідальності, суд зможе визнавати такі пояснення сторін або третіх осіб достатнім доказом на підтвердження будь-якої обставини [10, 32].

Подібну за змістом думку висловлював і російський процесуаліст А. Боннер, критикуючи висловлену в спеціальній літературі позицію, що пояснення сторін як доказ частіше використовується лише в деяких справах. Привертає увагу те, що серед «деяких справ» були названі й спори про захист авторського права, в яких пояснення сторін належать до найбільш поширених доказів. Оскільки авторське право безпосередньо пов'язано із творчістю, відповідно, вичерпні відомості, які мають значення для вирішення справи, може надати автор спірного твору тобто сторона у справі. Власне, А. Боннер визнає те місце, котре посідає пояснення сторін до деяким справам, в той же час дослідник вказує, що для правильного вирішення будь-якої цивільної справи не можна не використовувати й інші засоби доказування (письмові докази, висновки експерта тощо), як не можна й виключати пояснення сторін [2].

З цього приводу, дещо раніше М. Треушніков зауважував, що судові рішення не може вважатися обґрунтованим, якщо воно ухвалене з посиланням лишена пояснення сторін, які не проаналізовані в сукупності з іншими доказами [17, 169].

Беручи до уваги зміст цивільного процесуального законодавства, а саме з ч. 2 ст. 57 ЦПК України, доцільно приєднатися до поширеної в цивільній процесуальній літературі, як російській [17, 286], так й українській [19, 205] думки, що серед розмаїття дій і пояснень сторін і третіх осіб до засобів доказування належать лише ті, в яких сторони або треті особи повідомляють про факти, що мають юридичне або доказове значення [5, 117].

Наведений підхід отримав свій розвиток у роботах С. Курильова, К. Юдельсона, М. Треушнікова та ін. На думку

цих науковців пояснення сторін про обставини, які мають значення для справи, належать до предмета доказування їхніх позовних вимог і заперечень, є первинним джерелом інформації про відомі їм юридичні факти [9, 117; 23, 129–132; 3, 286, 287].

Наведена точка зору повною мірою відповідає положенням ст. 57 ЦПК України, тому що в ній йдеться про те, що сторони й треті особи, а також їхні представники повині давати пояснення, змістом яких має бути повідомлення про будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги й заперечення сторін, та інші обставини, які мають значення для справи.

Сторони як учасники спірних авторських правовідносин можуть надати найбільш повні й точні дані з приводу фактів, які мають юридичне значення для виникнення, розвитку та припинення таких відносин, прав і обов'язків їх суб'єктів, а також того, в чому полягає порушення закону, зокрема права авторства, й обраний спосіб його поновлення.

Правильність цього висновку підтверджується й судовою практикою. Так, у справі, що стала предметом перегляду Апеляційним судом м. Києва, пояснення відповідача переконали суд, що він не міг створити спірного твору (ювелірного виробу), тому що не міг «пояснити процес створення відповідної статуетки та надання їй певної речової форми, на відміну від справжнього автора твору, а це додатково свідчить про неможливість самостійного створення відповідачем (своєю розумовою діяльністю) спірного об'єкта авторського права» [15].

Аналогічне значення мають пояснення про обставини справи третіх осіб, які пред'являють самостійну вимогу щодо предмета спору сторін, а також третіх осіб, які виступають на боці однієї зі сторін. Отже, для пояснення сторін і третіх осіб характерним є те, що вони походять від суб'єктів спірних правовідносин, юридично заінтересованих

у наслідках вирішення судом справи. Тож вони найповніше та найчіткіше можуть надати судові інформацію про такі правовідносини й обставини, що їх підтверджують, але об'єктивність такої інформації не забезпечується санкціями цивільного процесуального права.

У сучасній цивільній процесуальній літературі серед проблем доказування називають і достовірність пояснень у межах проблеми істинності в цивільному процесі. З цього приводу можна виокремити дві групи процесуалістів, до першої з яких належать послідовники теорії «розпоряджання фактами» Р. фон Канштейна, В. Молдчанов, А. Плешанов, М. Треушніков, та ін., які вважали що неможливо встановити для сторін відповідальність за брехню в поясненнях. Неправдива інформація, незалежно від того встановлена за неї відповідальність чи ні, не вважається доказом. Інша група процесуалістів, таких як Ф. Клейн, І. Медведєв та ін., вважають, що передумовою для процесуального ефекту пояснень є зв'язок їх змісту з дійсністю, а їхня процесуальна функція полягає у наданні достовірної інформації. Відповідно, суд може обґрунтовувати свої висновки базуючись на поясненнях лише тоді, коли він переконаний у достовірності повідомлених заінтересованою особою відомостей [11, 13].

Також, досліджуючи проблему достовірності інформації, висловленої в поясненнях сторін, дослідники звертають увагу на сприйняття її судом. Так, наприклад, А. Боннер зазначає, що при розгляді цивільних справ суди по різному підходять до дослідження і оцінки пояснень юридично заінтересованих осіб у результатах розгляду справи. Одні пояснення, без достатніх підстав на це, судами можуть сприйматися за абсолютну істину (як то пояснення VIP-персон або певних державних структур), інші — безпідставно не приймаються [2].

Досліджуючи проблему достовірності пояснень сторін і третіх осіб, варто також брати до уваги високий рівень

суб'єктивізму. Сторони та треті особи, як люди сприймають ту чи ту обставину індивідуально, так само індивідуально її відтворюють у своїх поясненнях. Суддя, будучи також людиною, суб'єктивно сприймає інформацію, що її йому повідомляє заінтересована особа у своїх поясненнях. Водночас стверджувати, що пояснення сторін і третіх осіб на цій підставі не мають братися до уваги при вирішенні справи, не можна, оскільки заінтересована особа може надати таку інформацію, яка у поєднанні з іншими доказами (письмовими або речовими) може підтвердити чи спростувати обставини, що обґрунтовують вимоги або заперечення. Для з'ясування істинності пояснень заінтересованих осіб, суд повинен їх досліджувати і оцінювати у комплексі з іншими доказами. У спеціальній літературі зазначалося, що може бути допустимою модель регулювання, за якою пояснення обмежуються відомостями, що стосуються виключно власних дій особи, котра надає пояснення («вузька» концепція, *facta propria*). Проте сучасне правознавство виходить із «широкої» моделі, коли несуттєво, про чії дії повідомляється (*facta aliena*) [11, 11].

Як радянські, так й сучасні процесуалісти, до змісту пояснень сторін вважають належними: 1) повідомлення, відомості про факти; 2) волевиявлення; 3) судження про юридичну кваліфікацію правовідносин; 4) мотиви, аргументи, за допомогою яких кожна сторона висвітлює фактичні обставини у вигідному для себе аспекті; 5) враження, емоції, настрої [3, 287; 13, 30; 8, 199; 6, 47]. Привертає увагу той факт, що при широкому тлумаченні «пояснення сторін» обґрунтовується висновок, що засобами доказування є тільки пояснення сторін і третіх осіб, які містять відомості про фактичні обставини, що мають значення для правильного вирішення справи, для застосування норм матеріального права.

Як слушно зазначає М. Штефан, при такій категоричності висновку з

пояснень сторін і третіх осіб вилучають їхні дії пов'язані з уточненням, розширені фактичні обставини справи, що належать також до засобів доказування [22, 260], з чим не можна погодитися.

Варто зазначити, що подібну позицію висловлювали й сучасні російські процесуалісти. Так, наприклад, І. Медведев вказує, що науці відомий обов'язок надавати повні пояснення, але водночас заінтересована особа може їх і не надавати, проте, якщо особа надає повні пояснення, суд не має права обмежувати її в цьому праві, якщо зміст пояснень відповідає вимогам. Окрім цього, сторони та треті особи можуть надавати пояснення, що не мають доказового характеру — доводи. Такі доводи доцільно розглядати разом з юридичними фактами, позаяк за допомогою них заінтересована особа має на меті переконати суд у своїй правоті. Відповідно до принципу *lura novit curia* (судді знають право), учасники процесу мають довести лише факти, а їхні думки щодо існування і властивості норм права, їхніх юридичних наслідків не є обов'язковими в поясненнях сторін. Проте, це не означає, що суд повинен ігнорувати такі пояснення [11, 11, 14].

Схожу за змістом точку зору висловлювали й Н. Коршунов та Ю. Мареев, що, з одного боку, відзначали, що сторони та треті особи зазвичай володіють найбільшою інформацією про обставини справи, ніж будь-яка інша особа. З другого — зовсім інша справа, коли відбувається отримання та передача такої інформації. Отримати від сторін і третіх осіб достовірну інформацію — не означає отримати від них пояснення. У поясненнях сторін і третіх осіб, які вони надають суду можуть бути як замовчування так і спотворення інформації (вони можуть знаходитись в омані, надавати фактам свою інтерпретацію, на власний розсуд їх пояснювати та навіть прямо вводити в оману). Водночас пояснення сторін і третіх осіб не мають для суду заздальгідь встановленої сили, отже, заінтересованість

таких осіб не є підставою для прискіпливого відношення суду до їхніх пояснень. Пояснення сторін і третіх осіб, як й інші докази, перевіряються судом в процесі їх дослідження й оцінки [4, 265].

Для виявлення особливостей, пояснення сторін класифікуються: за способом доведення до суду відомостей про факти — на письмові і усні; за характером (у літературі — за ознакою юридичної заінтересованості) — на твердження та визнання [3, 287; 20, 200, 201].

Позивачі у справах, які виникають з авторських правовідносин своє первинне письмове пояснення надають у позовній заяві (ст. 119 ЦПК України), відповідачі — у запереченні проти позову (ст. 128 ЦПК України), яким є мотивоване пояснення, що відхиляє чи спростовує позовну вимогу з фактичного боку.

Усні пояснення сторони та треті особи надають по суті заявлених позовних вимог і заперечень проти позову на стадіях провадження у справі до судового розгляду (п. 6 ст. 130 ЦПК України) та розгляду справи в судовому засіданні.

Отже, безпосередньо від сторін в усній і письмовій формі суд одержує первинні відомості про фактичні обставини справи, що входять до предмету дослідження, що надає йому можливість обрати найбільш раціональний шлях дослідження всього доказового матеріалу по справі, необхідного для встановлення об'єктивної істини.

Пояснення сторін за своїм характером поділяються на твердження та визнання. Твердження — це пояснення, що спрямовані на підтвердження юридичних, доказових й інших фактів, які мають значення у справі та належать до обов'язку доказування позивача, відповідача, третьої особи та відповідають їхнім інтересам. Це, зокрема, пояснення позивача, що підтверджують факти відтворення творів, публічне виконання та публічне відтворення творів, публічний показ і інші способи використання твору без дозволу позивача. Визнання — повідомлення сторін про факти, що не відповідають (супер-

ечать) їхнім процесуальним інтересам і обов'язок доказування яких покладено на другу сторону. Так, відповідач може визнати факт переробки твору автором-позивачем.

Визнання має бути зроблене в позитивній формі безумовно, але може мати певні застереження. Визнання фактів у справах з авторських правовідносин, належні до предмета доказування другої сторони, має важливе значення і полягає в тому, що визнаний факт набуває безспірного характеру та звільняє сторону від його доказування, якщо, на думку суду, таке визнання відповідає дійсним обставинам справи, не порушує будь-яких прав і законних інтересів і не зроблено під впливом обману, насильства, погрози, помилки чи з метою приховання істини, у такому випадку сторона повинна продовжувати доказову діяльність на підтвердження цього факту (ст. 178 ЦПК України).

У цивільній процесуальній літературі також класифікують визнання на: судове — відбувається усно безпосередньо в судовому засіданні, під час надання стороною пояснень або письмово у встановленій процесуальній формі в разі неявки в судове засідання; позасудове — визнання адресується іншій стороні чи третім особам, наприклад, у формі дій, що свідчать про визнання несплати авторської винагороди за використання твору. Оскільки позасудові дії можуть сприйматися судом, вони мають значення доказового факту та підлягають доказуванню в суді на загальних підставах, тобто тією особою, що на них посиляється [3, 288].

У спеціальній літературі визнання за його змістом класифікують на просте (безспірне та безумовне підтвердження факту) і кваліфіковане (містить деякі застереження, що вносять зміни у відомості про факт); повне (підтверджуються всі факти протилежної сторони) та просте [4, 267].

У цивільному судочинстві у справах, які виникають з авторських правовідносин, поширена участь представників

сторін, у зв'язку з чим виникає питання щодо доказового значення їхніх пояснень. Складність його полягає в тому, що представник, який має повноваження на ведення справи в суді, може вчиняти від імені особи, яку він представляє, всі процесуальні дії, що їх має право вчиняти ця особа. Тобто процесуальний представник може визнати позов, відмовитися від позовних вимог, збільшити чи зменшити їх кількість тощо. Водночас, обмеження повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії мають бути застережені у виданій йому довіреності (чч. 1, 2 ст. 44 ЦПК України).

Пояснення процесуального представника за рівнем обізнаності у спірних правовідносинах можуть бути різними. Так, якщо мова йде про «звичайного» процесуального представника, наприклад, особу обізнану в праві або адвоката — їх пояснення ґрунтуються на обізнаності в матеріалах справи, на особистому дослідженні доказів тощо. Такі процесуальні представники отримують інформацію, яку відтворюють у своїх поясненнях опосередковано.

Деяка інша ситуація виникає із законними представниками, батьками, усиновителями, опікунами, піклувальниками, які від імені своїх підопічних вступають у необхідні майнові правовідносини, беруть безпосередньо участь у виникненні, розвитку та припиненні таких відносин. У цьому випадку пояснення вказаних осіб про обставини спірної справи є поясненнями не просто процесуального представника, а безпосереднього учасника спірних правовідносин.

Аналогічна ситуація складається при представництві юридичної особи, коли її законні представники у своїх поясненнях інформують суд про юридичні факти, належні до предмета доказування, що були безпосередньо чи опосередковано сприйняті ними в процесі виконання своїх повноважень.

Цивільним процесуальним законодавством передбачено дві процесуальні

форми надання сторонами, третіми особами та їх представниками інформації про будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують позовні вимоги і заперечення: пояснення (ч. 2 ст. 57 ЦПК України) і допит їх як свідків (ст. 62 ЦПК України).

Привертає увагу, що такий підхід був використаний законодавцем Республіки Польща. Так, згідно зі ст. 299 ЦПК Республіки Польща пояснення сторін теж можуть бути доказами. Однак суд на свій розсуд, з метою унеможливлення зловживанням своїм правом може допитати сторони як свідків, попередивши їх при цьому про кримінальну відповідальність (ст. 303 і 304 ЦПК Республіки Польщі) [7].

З огляду на викладене, варто окремо зупинитися на положеннях ст. 62 ЦПК України, згідно з якою сторони та їхні представники (з їхньої згоди) можуть бути допитані як свідки про відомі їм обставини, що мають значення для справи.

Перше, що привертає увагу, — це суперечність між назвою вказаної статті, де мова йде про «пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників», та текстом норми, де йдеться вже про допит вказаних осіб як свідків. Таку неузгодженість можна спостерігати в ч. 2 ст. 57 ЦПК України, в якій законодавець ототожнює «показання» сторін, третіх осіб, їхніх представників з їх «допитом». На такий недолік ч. 2 ст. 57 ЦПК України зверталась увага в спеціальній літературі. Так, Р. Ханик-Посполітак слушно пропонував викласти ч. 2 ст. 57 ЦПК України в такій редакції: «Ці дані встановлюються на підставі пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників, показань свідків...» [18, 158].

Наступне зауваження, що логічно випливає із тексту наведеної норми, — це суперечність між змістом ст. 62, 57 ЦПК України та принципом недопустимості процесуального сумісництва. Відповідно до цього принципу суб'єкт цивільних процесуальних правовід-

носин не може в одній і тій самій справі перебувати більше як в одному процесуальному становищі (позивач не може в цій же справі бути третьою особою, відповідач — свідком тощо). При дорученні співучасником ведення справи одному зі співучасників останній не змінює своєї процесуальної правосуд'єтності, а залишається стороною та діє в процесі на захист своїх прав і прав співучасника; при пред'явленні зустрічного позову відповідач не є водночас і позивачем [21].

Принцип недопустимості процесуального сумісництва має і своє нормативне закріплення, безпосередньо в ч. 1 ст. 41 ЦПК України, згідно з якою не можуть бути представниками в суді особи, які діють у цьому процесі як секретар судового засідання, перекладач, експерт, спеціаліст, свідок. Отож, представник сторін і третіх осіб не може бути допитаний як свідок. Окрім цього, така процесуальна дія як допит сторін, третіх осіб і їхніх представників як свідків здійснюється у судовому розгляді справи по суті. Так, ст. 184 ЦПК України закріплено, що сторони, треті особи та їхні представники допитуються як свідки згідно зі ст. 180–182 ЦПК України, тобто за процедурою допиту свідків. Проте всі цивільні процесуальні вимоги, яких дотримується суд при допиті свідків стосовно сторін, третіх осіб і їхніх представників, виконати об'єктивно неможливо. Наприклад, свідки, які ще не дали показань, не можуть перебувати у залі судового засідання під час розгляду справи (ч. 2 ст. 180 ЦПК України); перед допитом свідка головує встановлює його стосунки із сторонами і іншими особами, які беруть участь у справі (ч. 3 ст. 180 ЦПК України) та інші.

Як зазначалося, сторони — це матеріально і процесуально заінтересовані особи у справі, відповідно, вони не будуть свідчити проти себе. Представник є процесуально заінтересованою особою у справі, що в суді діє в інтересах сторони, котру він представляє, тому він

також не може свідчити проти сторони, яку представляє.

Проте можна зробити припущення, що ця норма була ведена з метою розширення засобів доказування для формування доказової бази, а також спрямована на отримання інформації, про яку можуть замовчувати сторони, але під присягою вони мають її розкрити. Водночас допит таких осіб має відбуватися виключно з їхньої згоди, ці особи на деякі запитання можуть відповісти, що вони не пам'ятають, а на питання поставлені в такій формі, що слід відповісти ствердно чи заперечно, взагалі можуть відмовитись дати відповідь.

Про певну «сумнівність» допиту сторін, третіх осіб та їхніх представників свідчить і судова практика, у справах, що виникають зі спірних авторських правовідносин. Так, позивач звернувся з позовною вимогою до відповідача про відшкодування моральної шкоди та стягнення компенсації за порушення авторських прав. У судовому засіданні позивач був допитаний як свідок. Водночас суд, встановлюючи всі обставини справи, значно більше уваги приділив не показанням свідків, а письмовим і речовим доказам. У результаті дослідження всіх обставин справи суд дійшов висновку, що позовні вимоги не знайшли свого підтвердження в судовому засіданні, а стороною позивача не доведено порушення авторських прав відповідачем [16].

Зважаючи на викладене, з метою усунення суперечностей між нормами Цивільного процесуального кодексу України та з метою недопущення процесуального сумісництва доцільно взагалі виключити з Цивільного процесуального кодексу України ст. 62 та 184.

При дослідженні питання пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників варто звернутися не просто до цивільного процесуального законодавства з цих питань інших країн, а безпосередньо до законодавств країн прецедентного права.

Як зазначає І. Решетнікова найпомітнішою ознакою американського цивільного процесу є активна діяльність представників сторін — адвокатів. Адвокати опосередковують абсолютно усі процесуальні відносини, що виникають між сторонами. Не суд, а саме представники сторін самі ведуть матеріали справи, котрі передають один одному та надають судові протягом процесу [14, 3].

Згідно з нормами Federal Rules of Civil Procedure — FRCP (затверджені в 1938 р.), у США позивач зобов'язаний зареєструвати свою скаргу у секретаря суду, скарга повинна містити:

- обґрунтований опис причин подання позову;
- стислий опис справи;
- рішення, якого вимагає позивач.

Після реєстрації позивач організовує передачу повістки до суду та копії позову відповідачеві, що має належним чином відреагувати (шляхом подання відповіді або клопотання про відхилення позову) [1, 4].

Сторони в цивільному процесі США взагалі мають широкі права з приводу всього, що стосується доказування і проявляється зокрема, у можливості давати численні пояснення, виголошувати заготовлені промови. Усі детальні пояснення по справі сторонами надаються лише безпосередньо в суді у промовах адвокатів. Адвокати сторін забезпечують надання доказів у вигляді показань свідків. Показання свідків є одним з основних засобів доказування, більш того рівень майстерності американських адвокатів нерідко перетворює допит на майже театральне дійство, під час якого сторони намагаються справити позитивне враження на суд. Дуже важливим є той факт, що суддя практично не втручається в процес допиту свідка, надаючи сторонам повну свободу дій. Це проявляється у тому, що:

- сторони, добираючи запитання для допиту, фактично самі формують предмет доказування;
- сторони можуть застосовувати перекресний допит, завдяки якому

свідчення свідка протилежної сторони за певних обставин просто ні-вельюються;

- сторони активно взаємодіють між собою, фактично вирішуючи спір, тоді як суд надає лише остаточну оцінку [12, 189, 190].

Порівнюючи засоби доказування, закріплені законодавством Російської Федерації, Білорусі [18, 158] із цивільним процесуальним законодавством країн ЄС та США з цього питання, потрібно зауважити прогресивне вдоско-

налення цивільного процесуального законодавства України, що відобразилось у включенні до засобів доказування не лише пояснень сторін і третіх осіб, а й їхніх представників. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США: пер. з англ. В. Бернхем. К.: Україна, 1999. 554 с.
Bernkhem V. Vstup do prava ta pravovoi systemy SShA: per. z anhl. V. Bernkhem. K.: Ukraina, 1999. 554 s.
2. Боннер А. Т. Традиционные и нетрадиционные средства доказывания в гражданском и арбитражном процессе. Монография. Науч. изд. М.: Проспект, 2013. 616 с. URL: <http://books.google.com.ua> (дата звернення 20.12.2016).
Bonner A. T. Traditsionnie i netraditsionnie sredstva dokazyvaniya v grazhdanskom i arbytrazhnom protsesse: monografia. M.: Prospekt, 2013. 616 s., http://books.google.com.ua.
3. Гражданский процесс: учебник. 2-е изд., перераб. и доп. / под ред. М. К. Треушниковой / М.: Городец, 2007. 784 с.
Grazhdanskiy protsess: uchebnik, pod red. M. K. Treushnikova, M.: Gorodets, 2007. 784 s.
4. Коршунов Н. М., Мареев Ю. Л. Гражданский процесс: учебник 2-е изд., перераб. и доп. М.: Эксмо, 2007. 768 с.
Korshunov N. M., Mareev Yu. L. Grazhdanskiy protsess: uchebnik. M.: Eksmo, 2007. 768 s.
5. Гурвич М. А. Лекции по советскому гражданскому процессу. М.: ВЮЗИ, 1950. 436 с.
Gurvich M. A. Lektsii po sovetскому grazhdanskomu protsessu. M.: VYuZI, 1950. 436 s.
6. Клейнман А. Ф. Новейшие течения в советской науке гражданского процессуального права. Очерки по истории. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1967. 119 с.
Kleinman A. F. Noveishi techenia v sovetской науке grazhdanskogo protsessualnogo prava. Ocherki po istorii. M.: Izd-vo Mosk. un-ta, 1967. 119 s.
7. Kodeks postepowania cywilnego Republiki Polska. URL: <http://prawo.legeo.pl/prawo/kodeks-postepowania-cywilnego-z-dnia-17-listopada-1964-r/> (дата звернення 20.12.2016).
8. Комаров В. В. Доказування та докази в цивільному судочинстві // Цивільне процесуальне право України: підручник. / Комаров В. В., Тертишников В. І., Пушкар Е. Г. та ін. Під ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 1999. 592 с.
Komarov V. V. Dokazuvannia ta dokazy v tsyvilnomu sudochynstvi [in]: Tsyvilne protsessualne pravo Ukrainy: pidruchnyk. / Komarov V. V., Tertyshnykov V. I., Pushkar E. H. et al. Kharkiv: Pravo, 1999. 592 s.
9. Курьлев С. В. Объяснения сторон как доказательство в советском гражданском процессе. М.: Госюриздат, 1956. 187 с.
Kurylev S. V. Obiasnenia storon kak dokazatelstvo v sovetском grazhdanskom protsesse. M.: Gosiurizdat, 1956. 187 s.

10. Луспенник Д. Д. Допит сторін, третіх осіб, їх представників як свідків (під присягою) у цивільному процесі: проблеми теорії і судової практики та шляхи їх вирішення // Вісник Верховного Суду України. 2007. № 3. С. 28–34.
- Luspenyk D.D. Dopyt storin, tretikh osib, yikh predstavnykiv yak svidkiv (pid prysiahoiu) u tsyvilnomu protsesi: problemy teorii i sudovoi praktyky ta shliakhy yikh vyrishennia [in]: Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy. 2007. № 3. S. 28–34.
11. Медведев И. Р. Объяснения сторон и третьих лиц как доказательство в гражданском процессе: автореф. дисс... канд. юрид. наук: 12.00.15. М., 2008. 30 с.
- Medvedev I. R. Obyaiasneniia storon u tretikh lits kak dokazatelstvo v grazhdanskom protsesse: avtoref. diss... kand. iurid. nauk. : 12.00.15, M., 2008, 30 s.
12. Полтавчук Ю. О. Шляхи вдосконалення цивільного процесуального права України на основі досвіду США // Актуальні проблеми держави і права. 2010. С. 186–192.
- Poltavchuk Yu. O. Shliakhy vdoskonalennia tsyvilnoho protsesualnoho prava Ukrainy na osnovi dosvidu SShA [in]: Aktualni problemy derzhavy i prava. 2010. S. 186–192.
13. Пучинский В. К. Признание стороны в советском гражданском процессе. М.: Гос. изд-во юрид. лит., 1955, 99 с.
- Puchynskiy V. K. Priznanie storony v sovetskom grazhdanskom protsesse. M. : Gos. izd-vo yuryd. lit., 1955. 99 s.
14. Решетникова И. В. Доказательственное право в Англии и США. М.: Городец, 1999. 284 с.
- Reshetnykova I. V. Dokazatelstvennoe pravo v Anglii i SShA. M.: Gorodets, 1999. 284 s.
15. Рішення Колегії суддів судової палати у цивільних справах Апеляційного суду м. Києва від 20.06.2013 р. по Справі №22-ц/796/264/2013. URL: <https://cases.legal/uk/act-uk1-32170221.html> (дата доступу: 20.12.2016).
- Rishennia Kolehii suddiv sudovoi palaty u tsyvilnykh spravakh Apeliatsiinoho sudu m. Kyieva vid 20.06.2013 r. po Spravi №22-ts/796/264/2013, <https://cases.legal/uk/act-uk1-32170221.html>.
16. Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 20.08.2015 р. по Справі № 755/1965/15-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52897473> (дата доступу: 20.12.2016).
- Rishennia Dniprovskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 20.08.2015 r. po Spravi № 755/1965/15-ts. <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52897473>.
17. Треушников М. К. Судебные доказательства: монография. 3-е изд., испр. и доп. М.: Городец, 2004. 272 с.
- Treushnikov M.K. Sudebnye dokazatelstva: monografiya. M.: Gorodets, 2004. 272 s.
18. Ханік-Посполітак Р. Ю. Пояснення сторін як докази в цивільному процесі // Вісник Академії адвокатури України. 2010. № 2 (18). С. 156–158.
- Khanyk-Pospolitak R. Yu. Poiasnennia storin yak dokazy v tsyvilnomu protsesi [in]: Visnyk Akademii advokatury Ukrainy. 2010. № 2 (18). S. 156–158.
19. Цал-Цалко Ю.Ю. Судові докази у справах щодо поділу спільного майна подружжя // Актуальні проблеми держави і права. 2010. Вип. 56. С. 204–209.
- Tsal-Tsalko Yu. Yu. Sudovi dokazy u spravakh shchodo podilu spilnoho maina podruzhzhia [in]: Aktualni problemy derzhavy i prava. 2010. Vyp. 56. S. 204–209.
20. Цивільне процесуальне право України: підручник для юрид. вузів і фак. В. В. Комаров, В. А. Бігун, П. І. Радченко [та ін.]; за ред. В. В. Комарова. Х.: Основа, 1992. 416 с.
- Tsyvilne protsesualne pravo Ukrainy: pidruchnyk dlia yuryd. vuziv i fak. V. V. Komarov, V. A. Bihun, P. I. Radchenko [ta in.]; za red. V. V. Komarova. Kh.: Osnova, 1992. 416 s.
21. Цивільний процес: навчальний посібник. А. В. Андрушко, Ю. В. Білоусов, Р. О. Стефанчук, О. І. Угриновська та ін. За ред. Ю. В. Білоусова. К.: Прецедент, 2005. 172 с. URL: <http://textbooks.net.ua/content/view/4656/40> (дата доступу: 20.12.2016).

- Tsyvilnyi protses: navchalnyi posibnyk. A. V. Andrushko, Yu. V. Bilousov, R. O. Stefanchuk, O. I. Uhrynovska ta in. K.: Pretsedent, 2005. 172 s., <http://textbooks.net.ua/content/view/full/4656/40> (data dostupu: 20.12.2016).*
22. Штефан М. Й. Цивільний процес : підруч. вищих закладів освіти: для юрид. спеціальностей К.: Ін Юре., 1997. 595 с.
- Shtefan M. I. Tsyvilnyi protses.: pidruch. vyshchychkh zakladiv osvity: dlia yuryd. spetsialnostei. K.: In Yure., 1997. 595 s.*
23. Юдельсон К.С. Судебные доказательства и практика их использования в советском гражданском процессе. М.: Госюриздат, 1956. 249 с.
- Yudelson K. S. Sudebnye dokazatelstva i praktika ikh ispolzovania v sovetskom grazhdanskom protsesse. M.: Gosiuryzdat, 1956. 249 s.*

Надійшла до редакції 25.01.2017 р.

Штефан Е. Пояснения сторон и третьих лиц в делах, возникающих из спорных авторско-правовых отношений. В данной научной статье раскрывается специфика пояснений сторон и третьих лиц в качестве одного из видов доказательств в гражданском процессе. Непосредственно автором проводится анализ гражданского процессуального законодательства, гражданской процессуальной доктрине на предмет определения места данного доказательства среди других доказательств по гражданским делам, а также формам его реализации в гражданском процессе. Изучение данной проблематики через призму судебной практики позволило автору сформулировать ряд предложений по усовершенствованию гражданского процессуального законодательства.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство, доказательства, средства доказывания, пояснения сторон, пояснения третьих лиц, защита авторских прав

Shtefan O. Explanations of parties and third persons in cases arising from disputed copyright relations. The scientific article is devoted to disclosing the specifics of such kind of evidence as explanations of the parties and third persons involved in cases arising from the disputed copyright relations. In the scientific article it had received further development the doctrinal position that among the explanations of the parties and third persons to the means of proof should refer only to those in which the parties or third parties report the facts of legal or evidential value. This doctrinal position is fully consistent with the provisions of Art. 57 CPC of Ukraine, as it is the fact that the parties and third persons and their representatives should give an explanation, the contents of which must be notified of any actual data on the basis of which the court determines the presence or absence of circumstances that substantiate the claims and defenses of the parties and other circumstances relevant to the case.

In order to identify characteristic features of the explanations of the parties and third persons, as a means of proof, within this article it is examined the existing civil procedural doctrine classification: by the method of bringing to the court the information about facts - the written and oral; by nature (by the attribute of a legal interest) - for statement and recognition.

Through the prism of doctrinal civil procedural approaches to civil procedural experience of foreign countries the analysis of the implementation of the provisions Civil Procedural Code of Ukraine concerning procedural forms of giving by parties, third persons and their representatives the information about any of the evidence on which the court determines the presence or absence of circumstances justifying the claim claims and objections: explanations (part 2, Art. 57 CPC of Ukraine) and questioning them as witnesses (Art. 62 CPC of Ukraine).

The analysis revealed the shortcomings of the provisions of the Civil Procedural Code of Ukraine. The first thing that attracts attention is a contradiction between the title of this article, which deals with the «explanations of the parties, third persons and their representatives», and the text of the rules of these are already questioning these people as witnesses. Such inconsistency can be seen in part 2 Art. 57 CPC of Ukraine, in which legislator equates «testimony» of parties, third parties and their representatives with their «interrogation».

The next observation logically following from the text of mentioned norm is a contradiction between the meaning of Art. 62, 57 CPC of Ukraine and the principle of inadmissibility of procedural combination. According to this principle a subject of civil legal procedure relations can not within the same case be more than one procedural state (the plaintiff can not in this case be the same third party defendant to be a witness etc.).

The principle of the inadmissibility of procedural combination has its statutory consolidation, directly in part 1 Art. 41 CPC of Ukraine, according to which people may not represent in court if they are in this process as Secretary of the court session, translator, expert, specialist, witness. Thus, representatives of the parties and third persons can not be questioned as a witness. In addition, such a procedural action as questioning of the parties, third persons and their representatives as witnesses made in the trial on the merits. Wherefore art. 184 CPC of Ukraine stipulates that parties, third persons and their representatives questioned as witnesses in accordance with Articles 180-182 CPC of Ukraine. I.e., in accordance with the procedure of questioning witnesses. However, all civil procedural requirements, which follows the court when questioning witnesses regarding parties, third persons and their representatives perform objectively impossible. For example, witnesses who have not yet given testimony may not be present in the courtroom during the proceedings (part 2 Art. 180 CPC of Ukraine); to examine witnesses presiding establishes his relationship with the parties and other persons involved in the case (part 3, Art. 180 CPC of Ukraine) and others.

Parties are materially and procedurally interested persons in the case, respectively, they are not to incriminate himself. Representative in the case is procedurally concerned the person, which in the court acts for the party he/she represents, respectively, he/she also can not testify against the party she/he represents.

However, one can assume that the norm was set with the aim to expand the means of proving for the formation of evidence base, and aimed at obtaining information, which may be silent side, but they have sworn it open. At the same time interrogation of such persons should be only with their consent, the person some questions may answer that they do not remember, and the question posed in a form that should be answered in affirmative or denying, all may refuse to answer.

Considering the above-mentioned, to eliminate contradictions between Ukraine and norms of the CPC of Ukraine to prevent procedural combining it is advisable to exclude Ukraine from the CPC of Ukraine Articles 62, 184 CPC of Ukraine.

Keywords: civil litigation, evidence, means of proof, explanations of the parties, the explanation of third parties, copyright protection